

Persbericht – jaarverslag HRJ 2016

Op 31 mei 2017 keurde de algemene vergadering het verslag goed van de activiteiten in 2016 van de Hoge Raad voor de Justitie (hierna “HRJ”).

De HRJ heeft een essentiële rol bij de selectie en de loopbaan van magistraten: hij organiseert de toegangsexamens tot de magistratuur en draagt de kandidaten voor aan de Koning voor benoemingen binnen de rechterlijke orde. De HRJ oefent daarnaast het extern toezicht uit op de gerechtelijke organisatie. In dat verband is de HRJ dé instantie waar de burger met klachten over de werking van justitie terecht kan. Op basis van het onderzoek van die klachten voert de HRJ in alle onafhankelijkheid onderzoeken en audits uit om de werking van justitie te verbeteren. Tot slot verleent de HRJ aan het Parlement adviezen die hij nuttig acht over wetgevende initiatieven die er worden besproken¹.

Het jaarverslag bevat enkele opmerkelijke vaststellingen:

Over de selectie van magistraten

- Ondanks **de levendige belangstelling** van studenten voor de magistratuur is het aantal **deelnemers aan de proeven** die er toegang toe geven, **de afgelopen twee jaar gedaald**.
- Van de **drie toegangswegen**, met name het vergelijkend examen voor de toekomstige stagiairs, het examen inzake beroepsbekwaamheid voor de meer ervaren juristen en tenslotte de derde weg voor de advocaten met meer dan twintig jaar ervaring aan de balie, **treft deze daling vooral het vergelijkend examen**.
- Aan Nederlandstalige kant slaagde 13,10% van de kandidaten voor het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage. Aan Franstalige kant **bedraagt het slaagpercentage 18,85%. 70%** van de kandidaten is **vrouwelijk**. Gemiddeld zijn de geslaagden 31 jaar oud.
- De cijfers zijn vergelijkbaar voor het examen inzake beroepsbekwaamheid waar de geslaagden gemiddeld 36 jaar oud zijn.
- Het mondelinge evaluatie-examen (“de derde weg” die zich richt tot de meest ervaren juristen) kent slechts een zeer beperkt aantal deelnemers (11 Nederlandstaligen en 7 Franstaligen). Er is een slaagpercentage van 27,27% langs Nederlandstalige kant en van 42,86% langs Franstalige kant.
- Gelet op het belang van de **psychosociale kwaliteiten van de magistraten** en met het oog op **professionalisering**, worden alle kandidaten voortaan, over welke proef het ook gaat, professioneel **psychologisch gescreend** en leggen ze niet meer enkel juridische proeven af.
- Uit de statistieken blijkt een **duidelijke daling van het aantal plaatsen in de magistratuur dat de minister van Justitie heeft open verklaard**. Dit kadert binnen het besparingsbeleid van de regering. Aanvankelijk waren het vooral vacante plaatsen voor beroepsmagistraten die in mindere mate gepubliceerd werden; in 2016 had de daling van publicaties ook betrekking op de plaatsvervangende magistraten.
- Van de 104 Nederlandstalige en 121 Franstalige kandidaten die zijn voorgedragen voor een functie in de magistratuur, komt 30% in feite voort uit **interne overplaatsingen en bevorderingen**. De nieuwkomers kwamen wat hen betreft grotendeels uit de advocatuur (41%) en de gerechtelijke stage (24%).

¹ Deze adviezen zijn integraal te raadplegen op de website www.hrj.be onder het tabblad “publicaties”.

- **Doorgaans wordt er voor elke vacante plaats een geschikte kandidaat gevonden maar problematisch** is nog de werving van kandidaten voor **tweetalige functies in Brussel**, en sinds kort voor de rechtbank van eerste aanleg van Henegouwen.
- Bij het parket staat de situatie in het noorden van het land haaks op de situatie in het zuiden van het land. Het is soms moeilijk om Franstalige kandidaten te vinden. In sommige Nederlandstalige parketten stellen we daarentegen een toevloed van kandidaten vast voor een relatief klein aantal vacatures (gemiddeld 13 kandidaten voor één plaats).

Over de behandeling van klachten

- De advies- en onderzoekscommissies hebben in 2016 232 nieuwe dossiers behandeld en hebben er 304 afgesloten.
- **In 70,73% van de gevallen heeft HRJ zich onbevoegd moeten verklaren en heeft het de klacht dus niet kunnen behandelen.** Dat is dan vaak omdat de klager kritiek heeft op de inhoud van een rechterlijke beslissing (31% van de afgehandelde klachten).
- De klachten die door de HRJ zijn onderzocht, gingen vooral over **het verloop van de gerechtelijke procedure** (15,81%), het **ongepaste gedrag** van een gerechtsmedewerker (7,91%), de **traagheid van de rechtsgang** (7,05%), evenals klachten over advocaten, notarissen, gerechtsdeurwaarders, bewindvoerders of schuldbemiddelaars en klachten over de **contacten en de communicatie met justitie**.
- In totaal verklaarde de Nederlandstalige advies- en onderzoekscommissie 17 klachten gegrond en verklaarde de Franstalige advies- en onderzoekscommissie 22 klachten gegrond.
- **Of ze nu gegrond of ongegrond zijn, de klachten geven een overzicht van de situatie op het terrein en kunnen structurele disfuncties aan het licht brengen.** Klagen levert de klager zelf niet steeds een rechtstreeks voordeel op, maar kan wel leiden tot aanbevelingen of het opstarten van audits of onderzoeken die op termijn bijdragen aan het **verbeteren van het gerechtelijk systeem**.

Over de audits en bijzondere onderzoeken

In 2016 voerde de HRJ **twee audits** uit: een had betrekking op de **belangenconflicten** bij gerechtelijke deskundigen bij de vrederechten en de politierechtbanken, de andere audit ging over het **beheersproces** van de dossiers in het parket van Charleroi (sectie individuele criminaliteit). Er is ook een **opvolgingsaudit** gebeurd in de Nederlandstalige rechtbank van koophandel van Brussel (na een eerdere audit).

Tot slot voerde de HRJ ook twee bijzondere onderzoeken. Het eerste ging over het beheer en de opvolging van **economische en financiële criminaliteit**. Het tweede had betrekking op de **hoven van beroep**.

De HRJ trof ook voorbereidingen voor de uitvoering van twee audits die in 2017 zijn gestart. Het gaat om een transversale audit over het **personeelsmanagement bij alle rechtbanken van eerste aanleg van het koninkrijk**, en om een audit bij het **parket van Bergen (politiesectie)**. Die audits zullen trouwens bijna afgerond worden.

Voor meer info

Christian Denoyelle

christian.denoyelle@hrj.be | Tel. 02 535 16 68